

Un neam nobil din dreapta Tisei

Ion M. Botoș

*Apșa de Jos, Președinte Uniunea Regională
A românilor din Transcarpatia "Dacia"
Ucraina*

"Botoșenii" și urmașii

*... început „Acta Musei Maramorosiensis” III
Muzeul Maramureșului Sighetul Marmației
Asociațiunea pentru Cultura Poporului Român din Maramureș, 2005,
p. 301-305*

Ce se știe despre Botoșeni?

Cercetând familia Botoș o găsim atât în izvoarele române cât și maghiare, dar predomină zona Ardealului, pentru prima oară apare în nordul Maramureșului, dreapta Tisei.

La nord de Tisa, între văile Săclintșa și Talabor a existat satul Dărmănești, care a dispărut sau și-a schimbat numele încă din veacul al XIV-lea la 1373 o possessio „Darmianhaza” aparține lui Nicolae zis Botoș (Bothos) și fratelui său Giula, care se afla în partea dreaptă a Tisei (Transcarpatia, Ucraina) fiind menționată în hotărnicia aceasta din urmă pentru drăgoșești.¹

În izvoarele maghiare întâlnim în 1388 Botoș Domokos împreună cu Harapk Mikloș (Nicolae) l-au ținut prizonier pe Ion Korpad, care a vrut să înlătore de pe tron pe regele Sigismund. În 1430 sub domnia regelui Sigismund de Luxemburg, fiii lui Botoș au dat 100 de călăreți pentru oastea regelui.

În secolul al XVI-lea Petru Botoș a căzut apărând cetatea de la Szigetvar (Ungaria), județul Somogy, alături de Zrinyi.

Familia Botoș de Lestemer deținea moșii în comitatul Zemplin (Ungaria) azi Borsod – Abauj – Zemplen, alături de familia Lesztemery.

În 1703 Botoș Imre era numit în funcție de căpitan al Cetății Târgu Mureș. În 1815 Botoș Elek era logofătul Ierașului Gălești (comitatul Mureș) azi comuna Gălești, județul Mureș. Samuel era notarul principal al scaunului Mureș.

¹ Radu Popa, *Țara Maramureșului în veacul al XIV-lea*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1970, p. 80; Ioan Mihalyi de Apșa, *Diplome maramureșene din secolele XIV-XV*, ediția a II-a, Ed. Dragoș Vodă, Cluj Napoca, 2000, p. 68-69, diploma 37

La 1440 întâlnim pe Andrei Botoș, omul de încredere al reginei Elisabeta, văduva regelui Albert. Tot în acest an a participat la războiul de la Szegszard și Batazek împotriva lui Ulaszlo.¹

În 1391 găsim un cneaz Botoș Gergely, care organizează un complot împotriva regelui.²

La Margău Mare (azi Margău), comitatul Cluj sunt menționate cu ocazia unei înțelegeri între rude „pământurile, casa și curtea nobiliară” (terre, domus et curia nobili tarius) ale decedatului Ioan Botoș.³

Petru Botoș de Margău (Bothos de Meregyo) 1487, v. 09 ante 1491, VIII, 30 îl găsim în funcția de castelar (Iako, 2648, 2753).⁴

Cercetând curtea lui Nicolai Grămadă „Toponimia minoră a Bucovinei”, editura Anima, 1996, numele de persoană „Botoș” îl găsim legat de toponimie minoră a satelor din Bucovina.

Informația în privința toponimiei minore o vom prezenta așa cum a dat-o autorul, organizată în patru grupe, în funcție de sursele de informație.

- A) din documentele istorice
- B) din actele Comisiei austriece de delimitare din 1782
- C) din hărțile cadastrale ale satelor, întocmire între anii 1782-1787
- D) din sec. al XIX-lea și de la începutul sec. al XX-lea din 1939, din 1955, obținute din:
 - hărți cadastrale de la inspectoratul cadastral regional Cernăuți
 - hărți ale ocoalelor silvice care aparțineau Fondului bisericesc ortodox român din Bucovina
 - informații comunicate de prefecturile județelor din Bucovina și de inspectoratele școlare
 - propriile cunoștințe și informațiile primite de la câțiva informatori ocazionali.

Satele sunt prezentate în ordine alfabetică, numele topice în ordine cronologică, în funcție de felul lor: cătune, părți de sat, țarini, drumuri, fântâni, iazuri, păduri, pâraie, poduri, poieni, văi, dealuri, lunci etc.

... 1786 Botoșănița, sat

¹ Nagy Istvan, *Familii nobile maghiare cu blazoane și genealogii*, publicat de Friebeisz Istvan, vol. II, Pesta, 1857, Tipografia Beimel și Kozma, p. 220-221

² Koman Balini és Szekfii Gyula, *Magyar Történet*, Budapest, 1939, II, Kötet, p. 322, 337

³ Ioan Drăgan, *Nobilimea românească din Transilvania 1440-1514*, Ed.

Enciclopedică, p. 141

⁴ *Ibidem*, p. 430

Botoșana – în trecut se numea Botoșani. La 1615 Ștefan Topșa cumpără și dăruiește mănăstirii Solca „un sat, anume Botoșani, ținutul Sucevei, pe apa pârâului Solonețul Mic...”

C) 1783 (harta cadastrală) Pârâul Botoșana

D) b. 1939, 3. Pâraie: Botoșana

Botoșănița pe Brusnița – sat dispărut

Botoșănița pe Siret – sat vechi din sec. al XV-lea

BRAȘCA

D) c. 1939, 3. Pâraie: Botoșel

4. Munți și dealuri: Botoșel

COMĂNEȘTI

A) a. 1601 (Acad., Doc. Sec. XVI, Mold., V, 12)

Pârâul Botoșana

B) 1787 (Acta gran.)

Fânațele peste Botoșana

D) b. 1955

4. Pâraie Botoșana

CIOCĂNEȘTI

A) c. 1755

Botășul Mic (moșie)

D) a. sec. XIX (cad. Trib. Câmpulung)

1. Pâraie: Botoș, Botoșel

3. Munți: Botoșel, Botoș

b. 1935 (Harta Ocolului Silvic Iacobeni)

1. Păduri: Botoș

2. Pâraie: Botoșel

c. 1939 (Pref. jud. Câmpulung și Insp. școlar)

1. Cătune: Botoș

2. Țarini (părți de hotar): Botoș, Botoșel

3. Drumuri : Botoșel

8. Munți: Botășel

GEMINEA

D) a sec. XIX (af. Cad. Jude. Gura Humorului)

2. Pâraie: Botoșani

OSTRA

Botoșana (poiană, imaș, pârâu)

Piciorul Botoșanu – munte

Poiana Botoșanului

În cartea domnului Constantin C. Giurescu „Târguri sau orașe și cetăți moldovene din secolul al X-lea până la mijlocul sec. al XVI-lea”, editura Enciclopedică, Botoșani „Botăș” – nume de persoane, vine de la substantivul botă „viță de vie sădită de un an”... Un Botăș își avea satul pe Moldova, în prima jumătate a secolului al XVII-lea de la alt Botăș, vine satul Botășani din fostul ținut al Sucevei, amintit în

actul din 15 martie 1490 dat Mănăstirii Putna, de la un Ioan Botăș și-a luat numele satul Botășești din Tutova ... p. 203.

Vasile St. Petrus, profesor universitar de la Livov ne informează de numele de persoană „Botoș” – persoană care se plimba cu „botă”, care era o privilegie, nu toți aveau dreptul de a folosi „bota”, pentru că „bota” era socotită ca armă – așa lămurire este în limba maghiară.

În cartea domnului Constantin Ungureanu „Bucovina în perioada stăpânirii austriece 1774-1918” apărută la editura „Civitas” 2003 la p. 47 citim ... Mănăstirea Solca stăpânea satele Botoșana ... dar totodată se observă că o parte a populației este formată din imigranți ardeleni stabiliți în satele Botoșana, refugiați între anii 1718-1778 în legătură cu tulburările de la Năsăud, unde toți acești imigranți erau originari din comitatele Someș, Turda, Năsăud, Maramureș, Cluj și Bistrița, adică din nordul Transilvaniei și Maramureș. (p. 53)

Printre satele din districtul Siret găsim satul Botușenița format din români și ruteni (p. 168). La 1300 limba de comunicare era româna – 371 și ucraineană – 158, altele – 26. La 1900 limba de comunicare era româna – 447, ucraineana – 110, altele – 34 (p. 254), numărul total al populației era 591, iar numărul cetățenilor cu drept de vot total era 109, dintre care 106 erau români, 97,2%. (p. 259)

Azi în România sunt câteva localități care au la baza denumirii numele de persoană „Botoș” Eliza Ghiner, Dan Ghinea pe paginile cărții, Localitățile din România, dicționar, editura Enciclopedică, București, p. 74 ni le prezintă:

Botoș - sat desființat (17 februarie 1968) unificat cu satul Cojocna, com. Cojocna, jud. Cluj

Botoș – sat în comuna Iacobeni, jud. Suceana, cod poștal 5978

Botoșana – sat, reședința comunală cu același nume, jude. Suceava, cod poștal 5843

Botoșani – municipiu (din 17 februarie 1968), reședința județului cu același nume, menționat documentar ca așezare rurală, prima oară în 1350, cod poștal 6800

Botoșanița Mare, sat în comuna Calafindești, jud. Suceava, cod poștal 5855

Botoșanița Mică, sat în comuna Crămești, jud. Suceava, cod poștal 5859

Botoșești Paia, sat, reședință comunală cu același nume, jud. Dolj, cod poștal 1148

După ce am cunoscut istoria familiei Botoș, puțin din toponimia minoră a Bucovinei legată de numele de persoană „Botoș”, localitățile din România care au la bază numele de persoană „Botoș” ne vom strădui să ne oprim direct la înrudirea familiei învățătorului

Vasile Botoș din satul Chechiș, Satu Mare cu familia lui Petru Ivașcu de la Apșa de Jos.

În 21 noiembrie 1867 s-a petrecut căsătoria lui Șandor (Ioan) Botoș, feciorul lui Vasile Botoș cu Anna Ivașcu, fiica lui Petru Ivașcu.

Martori au fost Vasile Mihalca și Lazăr Terezia, căsătoria a fost anunțată în biserica de la Apșa de Jos, paroh Mihai Marina în 26.V.1867, 2.VI.1867 și 6.VII.1867¹.

Șandor (Ioan) Botoș s-a născut în 1845 în satul Chechiș (Tetiș, u. Olahkekeș) județul Satu Mare, azi satul Chechiș, com. Dumbrăvița, Maramureș în familia învățătorului Vasile Botoș.²

Cu prenumele Ioan Botoș îl găsim inclus pe lista elevilor din Preparandia (institut pedagogic) greco-catolică română din Sighet, susținută prin „Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramureș” de la anul 1862 până în 1870 sub numărul 21, cu locul nașterii la Apșa de Jos și stațiunea docențială tot la Apșa de Jos.³

Am rugat pe Domnul Dr. Mihai Dăncuș, directorul Muzeului Maramureșului din Sighet să-mi explice cum a fost inclus pe lista elevilor de la preparandia cu prenumele Ioan, unde domnul Mihai Dăncuș spune: „în Maramureș se practicau câte două prenume”.

Mihai N. Filip, n. La 29 octombrie 1925 la Apșa de Jos afirmă că pe bunicul lui l-a chemat Ioan, adică pe Șandor Botoș (4.08.2005).

După absolvirea Preparandiei de la Sighet, Șandor (Ioan) Botoș ocupă postul de învățător la școala confesională greco-catolică românească în anul 1865 împreună cu Grigore Vlad.⁴

La 1867 se căsătorește, soția Anna Ivașcu s-a născut la 17 februarie 1843, moartă în 17 ianuarie 1916⁵. În familia lui Șandor Botoș și Anna Ivașcu s-au născut patru băieți și două fetițe:

1. Vasile Botoș (1878-1956)
2. Mihai Botoș (1882-1920)
3. Șandor Botoș (1880-1941)
4. Mărișcuța Botoș (1879-1962)
5. Anica Botoș
6. Ioan Botoș, mort la vârstă tânără⁶

Mihai Marina, pe paginile cărții „Maramureșenii, portrete și medalioane” apărută

la editura „Dragoș Vodă”, Cluj Napoca, p. 224 ne-a lăsat o mică oglindă a învățătorului Ioan (Șandor) Botoș.

¹ Văteagi iz matrici bracovincanâhi, 7.X.1940

² *Ibidem*

³ Tit Bud, *Analele Asociațiunii pentru cultura poporului roman din Maramureș 1860-1905*, Gherla, 1906, p. 41

⁴ Mihai Marina, *Maramureșeni, portrete și medalioane*, Ed. Dragoș Vodă, Cluj Napoca, 1998, p. 222

⁵ Extras matricular, nr. 130, 1940 de la Parohia greco-catolică română Apșa de Jos

⁶ Informator Mihai N. Filip

„Deși mai tânăr, fusese coleg de an la preparandie cu Grigore Vlad, cu care a dăscălit mult timp împreună în comuna natală. Era un temperament mai dinamic și mai practic. El nu cultiva poveștile. Și-a amintit însă că a învățat o mulțime de lucruri folositoare pe care avea obligația, după îndemnul lui Ioan Bușiția, să le împărtășească consătenilor săi. Și-a îndreptat atenția în special spre pomărit. A sădit pomi și a altoit merii sălbatici de prin grădini și luncile cu fân. Unii săteni se supărau că le taie crengile de la copacii care le țineau umbră vara și cu ale căror fructe acreau mâncarea. Dascălul le înlocuia cu mlădițe folositoare. Când au văzut însă că peste câțiva ani, puteau să mănânce din acești pomi, mere bune și frumoase, fără să li se strepezească dinții, au început să-l roage pe Ioan Botoș să trimită copiii să le mai altoiască câțiva pomi. El le răspundea răstit: „Trimite coconul la școală și nu-l ținea lângă cuptor și-l voi învăța să-și altoiască singur pomii.”

A fost de fapt inițiatorul frumoaselor grădini care mai dăinuiesc și astăzi în Apșa de Jos. Gospodăria lui era exemplară, ca a lui Popa Tanda. Ioan Botoș fusese un bun cântăreț și muzician. Pe lângă cântatul la biserică, unde avea obligație de serviciu, a înființat și un cor, la care tineretul cânta cu plăcere. Cântecul național, alături de doinele din sat stilizate de el, formau repertoriul aceluia cor, care a dăinuit până la sfârșitul primului război mondial.

Pe doi dintre fiii săi, pe Vasile și Mihai, i-a făcut învățători. Al treilea, Alexandru a rămas cântăreț la biserică și gospodar la locul său. A murit în anul 1910, rămânând multă vreme amintirea „învățătorului cel bătrân” de la care apșenii au învățat multe lucruri folositoare”.

Familia lui Vasile Botoș (1878-1956)

S-a născut în comuna Apșa de Jos, comitatul Maramureș în familia învățătorului Șandor (Ioan) Botoș și Anna Ivașcu, copilăria a petrecut-o în comuna natală, școala primară tot la Apșa de Jos, studiile pedagogice le-a făcut în România, unde, pe urmă se repartizează ca învățător la Apșa de Jos.

Se căsătorește la Apșa de Jos cu fata lui Lupașcu (Borca) Anica (Anna), în familie s-au născut trei copii: Alexandru (Șandor), Marișca, Marta.

Nu s-a bucurat de viața familială, soția Anna a murit, se căsătorește cu sora soției Mărișcuța Borca tot fata lui Lupașcu, unde împreună au avut doi copii: Titus și Vasile, bolnav din naștere, nu a fost căsătorit. Soțiile au avut doi frați: Vasile Borca – tata bunicii mele de pe mamă, adică a fost strămoșul meu și Ioan Borca – s-a făcut

preot, după căsătorie a rămas în România, a avut o fată pe care a chemat-o Alexandra.¹

Din amintirile elevilor pe care i-a învățat Vasile Botoș am aflat că a fost un mare român totdeauna a apropiat copii de neamul românesc Gheorghe Zubaci își amintește că în perioada interbelică adică sub ocupația cehă la sărbătorile de Crăciun în centrul comunei Vasile Botoș aducea „Betleemul” și stimula cu bani ca să colinde ore întregi românește, unde jandarmii cehi nu puteau să facă nimic. Ioan Borca, fostul diac la Apșa de Jos povestea cum în timpul orelor de la școală Vasile îl trimitea la biserică ca să învețe meseria de diac, că după școală era ocupat cu treburile familiale, totdeauna îi zicea că la biserică trebuie să fie preoți și dieci locali, adică români.

Vasile Botoș a fost și un bun vânător, avea o bibliotecă mare cu multe cărți vechi, a trăit în centrul comunei, nu a putut să se bucure de bătrânețe. După anul 1944 sovieticii au închis frontierele cu România, copiii au rămas în stânga Tisei, părinții în dreapta; copiii nici pe ultimul drum nu au putut ca să-și petreacă părinții, la câțiva zeci de ani au avut posibilitatea ca să aprindă câte o lumânare la mormântul părinților, dar așa a fost să fie, a murit în 1956 și totodată a lăsat amintiri frumoase în sufletele românilor din dreapta Tisei.

Istorii vânătoarești din viața apșenilor legate de Vasile Botoș
„Botoș cu iepurii”

Se zice la Apșa de Jos să nu pățești ca Botoș cu iepurii, ne-am interesat ca să vedem de ce se zice așa.

Trăia la Apșa de Jos învățătorul Vasile Botoș în centrul comunei, numit prund și era un mare vânător.

Într-o zi s-a dus la vânătoare, cutreierând dealurile a văzut un iepure dormind, l-a prins și a hotărât ca să vină acasă, dar la un timp s-a oprit, a stat și gândindu-se și-a pus întrebarea cum el vânător să meargă cu iepurele viu, ar râde consătenii de el. Scoate cureaua din pantaloni și leagă iepurele de un corci, ia pușca și împușcă iepurele, dar a împușcat în curea și iepurele a fugit și a rămas Botoș fără iepure.

De aceea se spune să nu pățești ca Botoș cu iepurii...

Bivolul și Ursul

Se întâlnesc într-o zi la Apșa de Jos, în centru, doi bărbați – unul pe poreclă Bivolul Mihai – diac la biserică și altul Ursul Vasile. După puțin timp intră în caina la un păhărel, după unul, două. Ursul era mai brutal și îl întreabă pe Mihai Bivolul că ce caută și animalul acesta în caina, după care Bivolul îi zice: Lasă, mă, că te-a cărat în

¹ Informator Anuța Vasile Șiman (Borca), n. 1914 la Apșa de Jos, 31.X.2003 Apșa de Jos

spate o zi întreagă și nici nu mi-ai mulțumit. Ursul se apucă și strigă când Mihai Bivolul îi povestește întâmplarea.

Apșenii de la Apșa de Jos își vârau animalele la munte și zi la zi un urs le omora oi și într-o zi ursul a încercat să omoare o jurincă de bivoli, a prins-o și a încercat să o spintece, și-a băgat labele în spinarea jurincii, în acest moment jurinca s-a luat la fugă cu Ursul în spate, musculatura la jurincă s-a concentrat așa puternic că ursul nu și-a putut scoate labele. A ajuns Bivolul cu ursul în spate până în prund (centru) la Apșa de Jos.

Vasile Botoș locuia în centru, oamenii au fugit și l-au chemat să facă ceva, Vasile a luat pușca și a împușcat bivoliul și apoi ursul.

Îl întreabă Mihai Bivolul pe Vasile Ursu: acuma ești de acord, unde el răspunde: da.

Urmașii ...

Alexandru (Șandor) Vas. Botoș s-a născut în 1910 la Apșa de Jos în familia învățătorului Vasile Botoș și Anica (Anna) Botoș (Borca), copilăria o petrece la Apșa de Jos, școala primară tot în comuna natală, studiile le continuă în România. În anii 30, sec. al XX-lea se căsătorește cu Iolanda Botoș, n. 1918, decedată în anul 2002 la Sighet.

Pe parcursul anilor Alexandru Botoș a muncit în diferite ramuri, ani la rând a condus gara de la Sighet, în timpul celui de-al doilea război mondial a muncit la Debrecen ca șef de gară, în anul 1958 a fost primar al orașului Sighet.

În anul 1968 a murit lăsând amintiri frumoase pentru neam, este înmormântat în cimitirul de la Sighet cu inscripția Alexandru Botoș de Apșa.

În familia lui Alexandru V. Botoș au fost patru copii: Alexandru (Sandu) A. Botoș, Lidia A. Botoș, Eva A. Botoș, Tatiana A. Botoș.

Alexandru A. Botoș s-a născut în 1935 în comuna Apșa de Jos, școala primară o face în comuna natală. Pe urmă studiile le continuă în România, termină școala medicală de felcer la Sighet, școala CFR la Satu Mare, București, a muncit mult timp ca șef de gară la Sighet, a murit în 1978.

Soția Boby Botoș locuiește în orașul Sighetul Marmației. În familie nu au fost copii.

Lidia A. Botoș (Petrovai) n. 13 aprilie 1938 la Apșa de Jos. Vasile Petrovai, soț, n. 23 august 1929 în comuna Petrova, a murit la 22 martie 2006 la Baia Mare. Copii: Alexandru (Ducu) Petrovai, Diana Petrovai.

Alexandru (Ducu) Petrovai, n. 2 septembrie 1963 la Baia Mare, inginer mecanic, necăsătorit – 3.05.2006.

Diana Petrovai (Mărginean) n. la 27 octombrie 1972 la Baia Mare, Dr. Profesor universitar la Universitatea „Petru Maior” Târgu Mureș. Ioan Alin Mărginean, soș, n. 22 august 1974, economist la Consiliul Județean Târgu Mureș, locuiesc în Târgu Mureș. Copii: D. Maria Georgiana Mărginean, n. La 15 aprilie 1974.

Eva A. Botoș (Feeș) n. 1943 în orașul Debrecen, Ungaria. Tibi Feeș, n. 1938, soț, inginer, locuiesc în orașul Sighetul Marmatei. copii: Biatrice T. Feeș, Delia T. Feeș.

Biatrice T. Feeș, n. 1968 la 18 aprilie, inginer, Cornel Negre, n. 1965 la 19 aprilie, soț, locuiesc în orașul Sighet.

Delia T. Feeș, n. 1976, Cristian Pop Savan, n. 1975, soț, locuiesc la Baia Mare.

Tatiana A. Botoș, n. 1954 la Sighet. Iosif Ciurca, n. 1941, soț, locuiesc în orașul Sighet, copii: Andrei I. Ciurca, n. 1986, 30 ianuarie, student la Cluj Napoca¹.

Marișca (Maria) Vas. Botoș, fiica învățătorului (1900-1937), Vasile Botoș de la Apșa de Jos, a murit la o vârstă tânără.

Marta Vas. Botoș, fiica învățătorului Vasile Botoș s-a căsătorit cu Ion Marina (Ioanci) învățător la Apșa de Jos (Ion a Mării Vidoi) au locuit lângă biserica veche de lângă Băscău. În familie s-a născut un copil: Ion I. Marina, azi locuiește în orașul Nădlac, lângă Timișoara, căsătorit, medic stomatolog².

Titus V. Botoș s-a născut la 19.08.1923 în comuna Apșa de Jos, districtul Teaciv, Rusia Subcarpatică, Cehoslovacia. Școala primară o face la Apșa de Jos, pe urmă își continuă studiile medii la Liceul „Dragoș Vodă” de la Sighet, urmează teologia la Blaj și Facultatea de drept la Cluj, avocat³, absolvent al Academiei de Înalte Studii Economice, economist și director adjunct al Institutului de Statistică, Filiala Cluj, autor al unor studii și articole publicate în reviste de specialitate.⁴ Comandantul Legiunii Populare de Jandarmi a Maramureșului după 9 aprilie 1945.⁵

Livia Botoș – soția, n. 6.01.1926, d. 4.05.2006. Copii: Cici T. Botoș, n. 1952, Gheorghe Iliescu, soț mort (4.05.2006).

Cici T. Botoș, doctor în științe economice, profesor universitar la Cluj Napoca. Copii: Ciecil, n. 1980 la Cluj Napoca, Ina, n. 1978 tot la Cluj Napoca.

¹ Informator Tatiana Ciurca (Botoș), n. 1954, 02 Sighet, Maria A. Vlad, Apșa de Jos, 15.08.2005

² Ioan M. Bota, *Maramureș – vatră de istorie milenară*, Ed. Dragoș Vodă, Cluj Napoca, 1999, p. 543

³ Informator Lidia Petrovai (Botoș), Baia Mare, 24.06.2002

⁴ Conf. Dr. Mihai D. Drecin, *Memoriile avocatului Dr. Iulian Ghitta*, primul prefect român în Țara voievozilor în primăvara anului 1945, *Maramureș – vatră de istorie milenară*, Ed. Dragoș Vodă, Cluj Napoca, p. 305

⁵ Informator Maria N. Vlad, Apșa de Jos, 4.05.2006

Familia lui Mihai Botoș (1882-1920)

Mihai Ș. Botoș s-a născut la 26 ianuarie 1882 în localitatea Apșa de Jos, din dreapta Tisei. Părinții – Șandor (Ioan) Botoș învățător în comună, Anna Ivașcu, fiica preotului Ivașcu.¹

După terminarea școlii primare la Apșa de Jos își continuă studiile la Gherla, unde, pe urmă se întoarce în comuna natală și începe activitatea la școala confesională. Se căsătorește cu Moiş Matilda din comuna Biserica Albă, sora lui Poli Moiş – directorul școlii de la Apșa de Jos, deportat în Siberia în 1947.

În familie s-au născut trei copii: Maria M. Botoș, Iuliu M. Botoș, Eugeniu M. Botoș².

Maria M. Botoș s-a născut la 24 martie 1912 în comuna Apșa de Jos, după moartea tatălui a trecut la bunicii de la Biserica Albă, acolo termină școala primară, pe urmă își continuă studiile în România, se mărită la Dragomirești. În familie s-au născut două fete: Viorica Iobb, n. La 3 mai 1937 în comuna Dragomirești și Livia Iobb, n. la 17 ianuarie 1934 tot în comuna Dragomirești. Viorica Iobb are un singur copil Florescu Adrian Con., n. la 19 martie 1964. Livia Iobb a născut doi copii: Paul Sorcodi n. la 29 martie 1955 și Livia Sorcodi n. la 27 aprilie 1957. viorica Iobb și Livia locuiesc în orașul Sighet, str. Tisa, nr. 10.³

Iuliu M. Botoș s-a născut în anul 1914 în comuna Apșa de Jos, Copilăria a petrecut-o în comuna natală, școala primară la Biserica Albă, de unde a trecut cu traiul la bunica Moiş. Studiile le face în România, unde devine preot. În familie s-a născut un fecior Mihai I. Botoș, născut în luna octombrie 1942, locuiește la Curtea de Argeș și are un copil Adrian M. Botoș născut în 1975.⁴

Eugen M. Botoș s-a născut la Apșa de Jos, copilăria a petrecut-o la Apșa de Jos și la Biserica Albă (bunicii după mamă). Școala primară o face la Biserica Albă. „Termină liceul Dragoș Vodă din Sighet, unde în anul 1934 obține bacalaureatul. Se înscrie la Universitatea București, Facultatea de Filologie, dar din cauza stării materiale este obligat să renunțe.

Se întoarce acasă unde este încadrat ca învățător și profesor de religie. În familie erau mulți preoți, dintre care unchiul său (după mamă) Grigore Moiş îl îndeamnă să se facă preot.

În 1937 se înscrie la Academia de Teologie Greco-catolică din Blaj, în 1940 se transferă la Cluj, se căsătorește în 1941 cu fiica preotului Mihai Iuga, o fată frumoasă, o chema Livia, descendentă a vechilor familii de nobili din Maramureș, originară din Vișeuul de Mijloc.

¹ Extras matricular nr. 131, 1940, Apșa de Jos, Parohia Greco-catolică.

² Informator Maria Botoș, n. 24 martie 1912, Apșa de Jos, 23.04.2001 orașul Sighet

³ Informator Viorica Iobb, n. 3 mai 1937, 10 iunie 2001, orașul Sighet.

⁴ *Ibidem*

În același an este hirotonit preot de către I.P.S.S. Alexandru Rusu și numit preot în parohia Cioare, județul Sălaj. Prima sfântă Liturghie o celebrează în biserica copilăriei sale din localitatea Biserica Albă. Pe urmă este transferat la Borșa – Maramureș (1944), unde este arestat mai întâi de trupele sovietice, iar mai târziu de securitate.

A petrecut doi ani la închisoare, pe urmă se întoarce acasă. Fiindcă apoi este iar hărțuit de securitate, trece la ortodoxie și se mută la Vișeu de Mijloc unde slujește ca preot până la 1981 când se pensionează. A avut 5 copii (fete) care azi trăiesc la Vișeu de Mijloc.

După o boală grea în 1944 părăsește acest pământ.

Este înmormântat în umbra bisericii din Vișeu de Mijloc”.¹

În familie s-au născut cinci fete: Doina E. Botoș, Silvia E. Botoș, ambele locuiesc în Vișeu, Stela E. Botoș, preteasă Viseu de Jos, soț Mihai Cosma, Matilda Botoș locuiește la Bârsana, Margareta Botoș – decedată.²

Mihai Marina, în cartea „Maramureșenii, portrete și medalioane” editată la editura Dragoș Vodă, Cluj Napoca, 1998, p. 227 ne-a lăsat informație despre primul lui învățător român – Mihai Ș. Botoș.

„Îndată după terminarea Școlii Normale din Gherla, Mihai Botoș, fiu al dascălului Ioan Botoș, și-a început activitatea la școala confesională din Apșa de Jos. Icoana învățătorului Mihai Botoș, de la care am învățat primele slove în limba română, în toamna anului 1914 mi-a rămas întipărită în suflet.

Comportamentul față de oamenii din sat, sfaturile sale înțelepte și atitudinea sa dârză în apărarea celor obidiți, i-au atras dragostea și ascultarea. Era un adevărat și demn urmaș al lui Dionisie Vereș. Pe vremea sa mai erau la școala de stat patru învățători, din care doi români. Numai el era numit „învățătorul nostru”, ceilalți erau numiți „domni”, în sensul de străini. Atracția școlii sale era un adevărat fenomen. Copiii pe care părinții îi înscriau la școala de stat, o părăseau, chiar fără știrea părinților și treceau la școala confesională, la Mihai Botoș. Metoda învățătorului era deosebit de eficientă. Fiecare elev pleca acasă cu lecția învățată. Timpul rămas în afara școlii era la dispoziția copiilor, pentru a se juca sau a-și ajuta părinții. Întrat în clasa I-a la un liceu unguresc din Sighet, m-am dovedit a fi unul dintre cei mai bine pregătiți elevi în școala primară. Era opera lui Mihai Botoș. Doar limba maghiară o stâlceam rău de tot.

Din nenorocire, o boală necruțătoare pe acele vremuri, a curmat mult prea devreme firul vieții acestui excepțional dascăl, merit

¹ Buletinul "Apșa", nr. 5, 16 iunie 2001, Ziarul „Apșa”, nr. 10, 1 octombrie 2002

² Informator Maria Botoș, n. 1912, Apșa de Jos, 10 iunie 2001, orașul Sighet.

să dea mult neamului său. Odată cu moartea sa s-au închis pentru totdeauna porțile școlii confesionale greco-catolice românești din Apșa de Jos. Însăilând din amintirile rămase despre dânsul în comună, despre primii dascăli ieșiți din școala lui Bușiția și despre urmașii lor, omagiul meu se îndreaptă spre toți și mai ales spre primul meu dascăl român: Mihai Botoș".